

2. 12. 1970

PŘÍLOHA III

8732/32

Informace o průběhu diskuse na zasedání politického poradního
výboru Varšavské smlouvy v Berlíně dne 2. prosince 1970

Výtah z projevu s. W. G o m u l k y

Soudruh Gomulka uvedl, že vývoj potvrdil správnost závěrů
ze spojenecké porady konané 20. 8. 1970 v Moskvě v tom, že smlou-
va SSSR - NSR má význam pro boj ZSS o změnu politického kursu NSR,
pro posílení pozic socialismu, upevnění míru a bezpečnosti v Evropě.
Je třeba tento proces dále podporovat a vytvářet tím bázi pro norma-
lizaci vztahů. Důležitým přínosm pro to je i smlouva PLR - NSR. X

Smlouvu PLR - NSR hodnotil s. Gomulka jako uspokojivou. Pasáže
smlouvy o polské západní hranici na Odře a Nise a o rezignaci na
jakékoliv územní nároky odpovídají platným normám mezinárodního
práva. Ve smlouvě není odvolávka na mírovou smlouvu stejně jako
v nótách, které spolková vláda zaslala třem západním velmocem.
U nóty NSR západním velmocem PLR prosadila, aby neobsahovala žádné
formulace, jež by škodily zájmům států VS. Spolková vláda ve své
nótě uvádí, že jedná jen jménem NSR, což dle polského hodnocení
je potvrzením rezignace na výlučné zastupování všeho německého
lidu spolkovou vládou. PLR považuje vyřešení otázky polských hra-
nic za konečné jednak na základě rozhodnutí vítězných velmocí,
jednak jejich uznáním ze strany obou německých států.

PLR rozhodně odmítla projednávat otázku tzv. německé menši-
ny. V tzv. humanitních otázkách nepřekročila rámec dosavadní
praxe.

Skončená jednání s NSR jsou důležitým krokem k uznání poli-
ticko-územních realit v Evropě a k upevnění evropské bezpeč-
nosti.

V otázce západního Berlína s. Gomulka podtrhl, že stano-
visko, "že západní Berlín má zvláštní statut a nepřínáleží k NSR",
tvoří základnu pro probíhající rozhovory o západním Berlíně mezi
SSSR a třemi západními velmocemi a mezi NDR a NSR.

V otázce mnichovské dohody stojí PLR na stanovisku, že bude hlavním bodem jednání mezi ČSSR a NSR a že NSR by měla uznat její nulitu od samého počátku.

S odvoláním na budapeštskou výzvu uvedl s. Gomulka, že PLR přikládá velký význam uznání existence NDR a rezignaci NSR na výlučné zastupování ze strany spolkové vlády, protože jsou to základní předpoklady evropské bezpečnosti a normalizace vztahů.

Brandtova vláda uznává existenci dvou německých států, i když z toho nečiní náležité závěry. S. Gomulka se v této souvislosti zmínil o setkání Stopha a Brandta a o "vyhlášených záměrech" obou stran v Moskvě, jež tvoří integrální celek s moskevskou smlouvou a v němž jsou obsaženy důležité pasáže týkající se NDR, budování jejích vztahů k NSR a k dalším státům. S. Gomulka z toho vyvozoval, že vstup moskevské smlouvy v platnost posune podstatně vpřed otázku uznání NDR. Proto je důležité, aby byla smlouva SSSR - NSR ratifikována, protože tak vstoupí v platnost i závazky NSR převzaté do "vyhlášení záměrů".

Dle s. Gomulky chce Brandtova vláda dosáhnout ratifikace obou dosud uzavřených smluv s SSSR a PLR, protože by to jinak znamenalo ztroskotání její politiky a patrně i její pád.

PLR nemá ani za existence vlády malé koalice iluze o třídním charakteru bonnského státu ani o SPD, zejména pokud jde o její antikomunistické zaměření. Přesto je Brandtova vláda lepší alternativou, zejména při existenci silné pravicově nacionalistické opozice v NSR.

Ratifikace moskevské smlouvy nebude snadnou záležitostí. Proti ní a proti normalizaci vztahů NSR k ZSS působí reakční síly v NSR a též tři západní mocnosti, zejména USA. Chtějí brzdit proces normalizace junktimem mezi ratifikací a s dosažením "pokroku v otázce západního Berlína", čímž ve skutečnosti blokuji možnost dosáhnout opravdového pokroku v probíhajících jednáních. Chtějí tak i torpedovat svolání konference o evropské bezpečnosti.

Imperialismus USA chce podřizovat evropské otázky své globální strategii. Vzhledem k tomu, že současně zhoršují situaci na celém světě, nemají USA zájem o zmírnění napětí v Evropě.

Pokrok ve zmírňování napětí v Evropě je naproti tomu v zájmu ZSS a evropských národů. Zde má význam snížení role NSR jako nástroje studené války a bojovného antikomunismu.

Při jednání s PLR upozorňovali zástupci NSR, že podepsání a vstup moskevské a varšavské smlouvy v platnost vytváří situaci, za níž je nesrozumitelný pro lid NSR a ostatní státy Evropy negativní postoj k navázání diplomatických styků ZSS s NSR. Opačný postoj by prý byl pomocí Brandtově vládě a její politice.

Situace je skutečně taková, že odmítat navázání diplomatických styků po vstoupení v platnost moskevské a varšavské smlouvy by mohlo vyvolávat dojem snah o zdržování a zpochybňování zájmu o ratifikaci. Brandtova vláda navrhuje jednat po vstupu smlouvy PLR - NSR v platnost o navázání diplomatických styků. PLR chce při podpisu smlouvy PLR - NSR oznámit, že po vstupu smlouvy v platnost hodlá jednat o navázání diplomatických styků s NSR. S. Gomulka zdůraznil, že to ovšem znamená ratifikování smlouvy a výměnu ratifikačních listin. PLR naznačila spolkové vládě, že by byla nežádoucí dřívější ratifikace smlouvy PLR - NSR před smlouvou SSSR - NSR. Mělo by se tak stát bezprostředně po sobě /nejdříve ratifikovat moskevskou smlouvu/ nebo obě současně.

PLR je toho názoru, že mezitím dojde k dohodě mezi ČSSR a NSR a že bude posíleno mezinárodní postavení NDR.

PLR považuje za důležité, aby došlo k podání žádosti obou německých států do OSN. PLR považuje za možnou společnou iniciativu států, které mají diplomatické nebo konzulární styky s NDR, a to formou zaslání dopisu předsedovi Rady bezpečnosti s využitím všech možností, které skýtá půda OSN. Současně se má vést akce pro vstup NDR do dalších mezinárodních organizací. Faktické uznávání NDR a upevňování jejího mezinárodního postavení vytváří

důležitou politickou a právní základnu pro širší boj za navázání oficiálních styků s NDR. Posílení NDR považuje PLR za prvořadý cíl společné politiky, k němuž otevře širokou cestu ratifikace moskevské a varšavské smlouvy.

V závěru svého vystoupení s. Gomulka řekl, že se dosáhlo pokroku tím, že byl vyvolán proces, který je dále v pohybu. Nyní jde o to, aby se u protivníka nevzbuzoval dojem, že normalizace je jen v zájmu ZSS. Na této normalizaci mají zájem i v NSR a týká se snad i v míře ještě větší také zájmů evropských, především západoevropských států.

Brandtova vláda je závislá na USA, které mají ohromné možnosti vykonávat na ni tlak. Proto se v PLR reálně počítá se zdržováním ratifikace. Proto je nutno pokračovat v dosavadním kursu ZSS, protože poválečné zkušenosti učí, že se to vyplácí.

Akční jednota států Varšavské smlouvy je základní podmínkou pro jejich společné úsilí. Jednotě se nyní musí projevit především při posilování mezinárodního postavení NDR. Musíme každého přesvědčit, že NDR je a bude neoddělitelnou součástí našeho socialistického společenství.

Výtah z projevu s. G. H U S Á K A

Čs. delegace vítá dnešní poradu představitelů členských států Varšavské smlouvy. Domníváme se, že je velmi vhodná doba k novému projednání společného postupu a dalších našich kroků. V otázkách, jimiž se dnes zabýváme, vycházela ČSSR ze společných závěrů přijatých na poradě v Moskvě v srpnu t.r.

Jsme toho názoru, že úspěchy dosažené v evropské problematice a ve společném protimperialistickém zápase ve světě jsou ve velké míře podmíněny jednotným společným postupem států VS. Na poradě v Moskvě jsme uvítali smlouvu mezi SSSR a NSR a společně jsme ji hodnotili jako pozitivní přístup k řešení evropských problémů. Stejně tak vítáme parafování smlouvy mezi PLR a NSR, o čemž nás informoval s. Gomulka. Uvědomujeme si však, že podepsáním těchto smlouv, výhodných pro naše společné zájmy, nekončí zápas o normalizaci vztahů s NSR. Je třeba usilovat, aby smlouvy byly ratifikovány a uvedeny do života. Současně si uvědomujeme, že mnohé vážné problémy zůstávají dosud otevřeny, Jde například o problematiku vztahů mezi ČSSR a NSR, mezi NDR a NSR, problém západního Berlína apod.

Jsme toho názoru, že všechny tyto problémy tvoří jednotný komplex. Máme společný zájem, aby vztahy všech našich států s NSR byly společně dořešeny. Jednání ČSSR a NSR prakticky ještě nezačalo. Uskutečnili jsme jen sondážní rozhovory, v nichž ještě nedošlo k dohodě o termínu jednání, o obsahu rozhovorů a tím méně o způsobu řešení vzájemných problémů. Z posledních prohlášení představitelů NSR Brandta a Scheela víme, že jako termín k jednání s ČSSR je uvažován prosinec t.r., leden příštího roku, případně i pozdější, vzdálenější termín. My jsme několikrát zdůraznili, že nejsme nedočkaví. Čs. lid 25 let po osvobození žije svým životem

i bez dohody s NSR. Nejsme proto netrpěliví, zda vztahy s NSR budou normalizovány za měsíc nebo za rok. Brandt a další činitelé NSR odůvodňovali odklad jednání s ČSSR jejími vnitřními problémy a těžkostmi. Je pravda, že jsme u nás měli vážné problémy, zvláště v letech 1968-1969. Na tomto místě je však možné říci, že i západoněmecký imperialismus a západoněmecká sociální demokracie měly na této situaci u nás svůj podíl. My jsme si dali naše problémy do pořádku. Pravicové a revizionistické síly jsme vyhnali z politického života a v současné době nemusíme v ČSSR bojovat s žádnými závažnějšími vnitřními problémy. Mimo to považujeme uvedená tvrzení představitelů NSR za jejich taktický manévř sloužící odkladům zahájení jednání s ČSSR.

Klíčovou otázkou našich jednání s NSR zůstává anulace mnichovské dohody z roku 1938. Trváme na její neplatnosti od samého počátku. Nejde nám přitom o prestižní věc nebo o historické reminiscence. Mnichovská dohoda nesouvisí též s výsledky druhé světové války. Před začátkem druhé světové války to byl jednostranný diktát čtyř imperialistických mocností, který narušil mezinárodně uznané hranice Československa, jehož část byla obsazena a likvidována jeho suverenita.

Proto má pro nás anulace mnichovské dohody od samého počátku se všemi z toho vyplývajícími důsledky značný význam. Uznání neporušitelnosti našich hranic, suverenity čs. státu, odmítnutí surového imperialistického diktátu vůči malému státu, odmítnutí hitlerovských metod, kterými malým národům diktoval své podmínky, to jsou základní problémy jednání mezi ČSSR a NSR, bez jejichž vyřešení nemůže být řeči o normalizaci vztahů mezi ČSSR a NSR.

Soudruh Gomulka zde hovořil o otázce diplomatických styků s NSR po ratifikaci smluv. K tomu bych chtěl říci, že v otázce navázání diplomatických styků s NSR je nutno

se dohodnout na jednotném postupu. Z naší strany považujeme tento krok za možný až po prohlášení mnichovské dohody za neplatnou od samého začátku vládou NSR. V této souvislosti chcí poděkovat všem účastníkům porady za podporu ČSSR v této otázce i za to, že je tato podpora formulována i v návrhu dokumentu z dnešní porady. Domníváme se, že případná dohoda mezi ČSSR a NSR, v níž by byla mnichovská dohoda prohlášena za neplatnou od samého počátku, zapadá vhodně do úsilí bratrských stran a států o normalizaci vztahů s NSR.

Složitým problémem je normalizace vztahů mezi NSR a bratrskou NDR. ČSSR plně podporuje práva a nároky NDR, aby NDR byla v plné šíři uznána jako samostatný suverénní stát, aby vztahy s NSR byly vybudovány na mezinárodně právní základně se všemi důsledky. Tak jako dosud budeme i nadále všestranně podporovat NDR a naše vlastní kroky k normalizaci vztahů s NSR koordinovat s bojem NDR za její plné mezinárodní uznání. Uvědomujeme si, že NSR a řada dalších západních kapitalistických států hledá vždy otevřená místa k vyvolání nejednoty v našich řadách s cílem dostat do izolace ten, či onen socialistický stát. Náš dohodnutý postup musí proto sledovat cíl, aby se žádný z bratrských socialistických států do této situace nedostal. Je samozřejmé, že také ČSSR by se nechtěla se svými otevřenými problémy ve vztazích k NSR dostat do podobného izolovaného postavení. Uděláme vše pro to, aby se do této izolace nedostala ani NDR.

Máme všichni vlastní problémy v našich bratrských, vzájemně spojených zemích. Nad nimi však stojí společné problémy a zájmy všech států socialistického tábora a zejména členských států VS. Zkušenosti ukazují, že se nám jejich společné řešení v uplynulých dvou desetiletích dobře osvědčilo, a věřím, že jen tímto způsobem můžeme dosáhnout dalších úspěchů i v budoucnosti.